

גליל דורות לעיון כפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסדרות נשי מזרחי באמריקה

12

כי תצא (תשי"ג) **כ"ד י"ז-כ"ב**

זה הגליון המסכו של כי תצא תשי"ג ועיון שם.

א. י"ז לא תטה משפט גר יחום
רש"י ז"ה לא תטה משפט גר יחום
ספורנו " לא תטה משפט גר יחום

1. מה קשה לרש"י בפסוקנו?
2. מה ראה ספורנו לפרש את פסוקנו כמדבר על שעת הדין, בזמן שמיעת הטענות, "שלא יסתחמו טענותיו" של גר ושל יחום, ולמה לא פרשו כהסתיח הדין ממש בטעת נתינת פסק הדין?

א.ב. י"ז ולא תחבול בגד אלמנה

בבא מציעא קט"ו ע"א: ת"ר: אלמנה בין שהיא עניה בין שהיא עשירה אין מטשכנין אותה, דברי ר' יהודה. ר' שמעון אומר: עשירה ממשכנין אותה, עניה אין ממטכנין אותה, שאחיה חייב להחזיר לה (להחזיר לה העבוט, שנאמר (כ"ד י"ב): "ואם עני הוא לא תשכב בעבוטו") זאתה מטיחה שם רע בטכנותיה.
(רש"י: "זאתה יוצא ונכנס אצלה שחרית וערבית")

ומוסבר שם בגמ' דר' יהודה "לא דריש טעמא דקרא".
 ולדעת ר' שמעון "דרשינן טעמא דקרא".

ועיון לזה מה שאמרו בתוספות גסין מ"ט: לא פליגי (האומר "דרשינן טעמא דקרא" והאומר "לא דרשינן טעמא דקרא") אלא היכא דאיכא נפקותא (=סיט הבדל לדינא) כגון גבי חובל בגד אלמנה.
 וכן עיון גם תוספות סוטה י"ד ע"א: ולא טייך למימר "ודריש טעמא דקרא" אלא היכא דנפקא לן מינה מילי (= שמרבה לנו הטעם איזה חידוש טוולתו - חידוש הטעם - לא ידענוהו). וקרא סתמא לתיב וכולל הכל, בגבו דורשינן טעמו ואומרים: זהו הטעם של פסוק, הואיל וטעמו בטביל כך איכא דוקא, כגון "לא תחבול בגד אלמנה" מטמע בין עניה בין עשירה, וקאמר ר' שמעון: טעמא דקרא, שאם אחיה ממטכנין אותה איה מטיא לה שם רע בטכנותיה, מתוך שאתה מטיב לה העבוט, ונאמר: עניה דוקא אין ממטכנין אותה.

1. הסבר, מהו נימוקו של ר' שמעון באמרו "לא תחבול בגד אלמנה בעניה בלבד ידבר, וחלא הפסוק מדבר באלמנה סתם."
2. הסבר את המחלקת בין האומרים: "דרשינן טעמא דקרא" ובין האומרים "לא דרשינן טעמא דקרא". האם זוהי אותה טענה שעסקנו בה בגליון טופטים תשי"ג טעלה א או זוהי טעלה אחרת?

ג. י"ט-כ"ב (לויקרא י"ט ט')

ר' שמעון רפאל הירש: (תרגום מגרמנית מ.ל.): החקים האלה אין תכליתם הספקת הצרכים החמריים באופן יסיר לעני העם, הן גם העני בעצמו מחויב לעזב לעניים לקט טכחה ופאה ועוללות של טדהו וכרמו. ברור שחוקים אלה מטרתם להזהיר כל אזרח בישראל תיכף בטעת הקציר והבציר, בטעת כנוס מתנות הטבע ופרי עמל כפיו, בטעה שהוא עלול להוציא ממנו את הקלים הגאותניות הרוח סכנות חמורות, המלים "קניני שלי", ולהזכיר לו

כי עליו לקיים בפעל את ההודאה שה"סלי" הזה כולל בתוכו חיוב המוטל על כל אחד ואחד לדאוג להספקת צרכיהם של הנצרכים וכי הסדה והכרם לא נתנו יבולם ופרים לו לבדו - וכל ביגיע כפיו אין עליו לעמוד רק לסובת עצמו, וכי בארץ שהיא קדש לה' אין הדאגה ל"עני ולגור" תוצאה של רגש החמלה המפותח טהור או יותר, או של רגש הפחד ממני סכנת ההתקוממות של מיואסים ומחמרמרים מבין העניים, סכנת המאיימת על קניניהם של בעלי הרכוש, סדאגת זו אינה מופקדת בידי רחמנים או פקחים, כי אם שהיא הופכת לזכות הנלחמת מאת ה' למעוטי יכולת וטהיף חיוב שנחתיבו בה בעלי יכולת.

ר' ס.ד. הירש דברים כ"ד י"ט: "מתנות העניים" עומדות כנגוד, כמחאה נגד מוטג ה"סלי". ואם מזכירים לך פאה ועוללות את חובתך לבלתי ראות טדך וכרסך כלו כטלך ורק כטלך, וכן לבלתי הסתמס בכל מה שחצמיה לך הטבע נברכת ה' לטובתך אתה בלבד, ואם מזכירים לך פרט ולקס טאין עליך לנצל עמל כפיך לטובתך אתה עד גמירא... הנה מוסיפה חתורה מצות טכחה ללמדך טאף מחטבותיך הקטורות בעמל לקניניך, אין עליהן להיות מופנות רק לטובתך אתה, ומה שנעלם פעם בטעת קציר מפתחבלתיך, יהא חלקם של עניים.

1. הסבר, מניין לרב הירש בטחון זה טאין חוקים אלה חליתם "הספקת צרכי העניים" אלא חנוכם של בעלי רכוש?
 2. התוכל להוכיח מלטון הכתוב (בפסוק י"ט) שמצות טכחה באה לצמצם את רגש הרכושנות (ה"סלי") בלבו של בעל הסדה?
- אאד. י"ט וטכחת עומר בטדה לא תטוב לקחתו לנה ליתום ולאלמנה יהיה למען יברכך ה' בכל מעטה ידיך.

ראב"ע ד"ה למען יברכך: כי בהם מטלך במחטבה וה' יתן לך מטלו באמת.

ומקטין לדברי ראב"ע אלה: לכאורה קסה, כיצד יאמר טנתה "טלך במחטבה" - והרי טכחה מדברת במי טלא נתכוין?

ענה לקוטיחם וייטב דברי ראב"ע!

הטאלות המסומנות x קטות והמסומנות xx קטות ביותר. טלח תטובותיך לנחמה ליבוביך, ירוטלים, קרית מטה.

הרוצים להטטיך בלמוד זה גם בטנת תשי"ד מתבקסים להודיע על כך מעתה. דמי החתימה לכל חטי"ד (עם דמי המטלות) 2.500 ל"י, ואמטר לסלמם גם בטני טעורין. נמצאים למכירה גם כל הטתוונים טיצאו עד עכטיו ומחיר כל טנתון 1.400 ל"י. כל 12 הטנתונים תט"ב - חטי"ג - 11.500 ל"י.